

שאלה 1) יומן אישי

שיעור 3 – מנן שואל את סוקרטס כיצד מזהים – מייצרים חכמה, או במילותיו, סגולה, אם זה ע"י הוראה – לימוד או ע"י שינון – קרי אימון, או אולי בכלל בדרך אחרת, דרך טבעית, התבונה מגיעה באופן טבעי לאדם – נולד איתה.

סוקרטס עונה – לא משיב באופן ספציפי לשאלתו, אלא מכווין אות לפרק את שאלתו וקדום לפרש נכונה את המילה – סגולה / תבונה.

סוקרטס עושה כך על מנת לעזור למנן להגיע לתשובה בעצמו וללמוד כיצד לפרק את השאלה, ותוך כדי להוכיח לו את התשובה, שהסגולה היא טבעית בתוך האדם, אך יש גם ללמוד אותה, וזה ע"י הכוונה נכונה של המורה. בכל תשובה תומך סוקרטס בשאלה נוספת כך שמנן יגיע לתשובה לבדו באופן טבעי. תוך כדי השאלות של סוקרטס, מבין מנן שיש לו עוד הרבה מה ללמוד, אפילו שהידע הוא טבעי, עליו עוד ללמוד הרבה.

שיעור 4

כשהייתי בת 12, הלכתי לבקר עם הוריי חברים שרק עברו לגור בבית, עוד לפני שהם הכניסו רהיטים לתוכו. כשהיינו שם היה הד חזק, ואילו בחוץ לא היה הד כלל. שאלתי את אימי איך זה מתרחש, אימי ענתה לי שזה קשור לקול שלנו, למהירות הקול, ולעבודה שהוא פוגע בקיר וחוזר אלינו כמעט שלם, לא כמו שיש בחוץ או בבית מלא, שחלק מהקול שלנו נבלע ברהיטים. תשובה גרמה לי להבין שאני לא מבינה כמעט דבר, כי לא ידעתי כלל שקול זה דבר פעיל ונע בחלל, עם מאפיינים ייחודיים לו, מעין חומר שיש לו תגובות משלו. התשובה של אימי גרמה לי להרגיש מבולבלת אפילו יותר מלפני כן, כי מושג "הקול" לא היה ברור לי, ואפילו לא ידעתי את זה.

שיעור 6

"הכל יוצא טוב מתחת ידו של בורא עולם, הכל מתנוון בין ידיו של האדם"

מה שמיוצר ע"י אלוהים, האדם או כל דבר אחר, הוא טוב, אך האדם משחית את התוצר של אלוהים. הוא מתכוון לכך שאלוהים מייצר את האדם ואת כל החי והצומח בצורה מצויינת כאשר טמון באדם גרעין של טוב, אך במהלך ההשקות של האדם בחברה הופך מושחת ומשחית את הסביבה, ואט מאבד את הגרעין הטוב שנתן לו אלוהים.

מה מיוחד בתפיסה: האדם נולד טוב, אין צורך ללמד אותו טוב, אלא רק לשמר ולפאר את הטוב שאיתו הוא נולד, ע"י חינוך נכון שיעצור את תהליך ההתנוונות של האדם בגלל השהייה שלו בחברה. בניגוד לדעה שיש ללמד את האדם מוסר וערכים, במקרה הזה רוסו גורס כי יש לאדם כבר את המוסר והערכים בתוכו ביום היוולדו, רק צריך לשמר אותם בתוכו ולא לתת לזה להתנוון.

אמיל או על החינוך – הינו רומן חניכה שמטרתו להציג גישה לחינוך ילדים. ולכן המשפט שפותח את הספר מתאר יותר מהכל את גישתו הכללית של רוסו כלפי חינוך, שכן הנער/ילד נולד טוב ומטרת החינוך היא לשמר את טבעו האמיתי – האלוהי של הילד, להעצים את העצמיות שלו והאותנטיות שלו, ולא ללמדו דרכים אחרות שינונו וישחיתו את הילד. הספר מייצג גם את הקשר של האדם עם החברה, וכיצד האדם יכול להפוך את החברה לטובה יותר ע"י חינוך טוב. רוסו מציג את משנתו הפילוסופית בעניין, ולכן גם

פותח במשפט כללי שמבליט את גישתו הכללית של הספר. דרך החינוך שלו אינה תוכנית הוראה, אלא מסע לשימור נפשו את הילד כפי שהוא נולד איתה.

"האדם נולד חופשי, ובכל מקום הוא נתון בכבלים"

החופש הוא דבר שאיתו נולד האדם, אין שום דבר שמחזיק את החירות של האדם כאשר הוא נולד, אלוהים עשה את האדם חופשי, אך כאשר הוא נולד כבר החברה והמדינה כובלת את האדם ומונעת ממנו את החופש הטבעי שלו שאיתו הוא נולד. רוסו מתכוון שבני האדם הינם חופשיים מיום היוולדם, אך האדם, חברה, מדינה הם אלו שכובלים אותו ולוקחים את חירותו, ולא הטבע שלו או חוקים אלוהיים, שכן אלוהים עשה את האדם חופשי.

בתקופתו של רוסו תפיסה זו הינה ייחודית שכן הוא מנתק את האדם מחובות האלוהים כביכול שמגולמות בנצרות, וגורס כי אלוהים עשה את האדם חופשי, ללא התחייבויות, אך החברה מנעה מהאדם את החופש, המדינה לקחה את חירותו של האדם. לתקופתו זו היא גישה ייחודית שכביכול מתנגדת ללגיטימיות של חוקי המדינה, החברה והדת.

הספר "על האמנה החברתית" עוסק בריבונות והסמכות של המדינה, הדת והממשל על אזרחיה ועל הצורך לעצב ולארגן מחדש את הסמכויות הללו. המשפט הפותח מציג שהחברה מונעת את החופש מאדם, קרי מונעת ממנו את טבעו האמיתי, ובכך הופכת אותו לכבול. ולכן עלינו לארגן מחדש את סמכויות הדת, המדינה והממשל כך שלא יכבלו את האדם ויאפשרו לו לממש את הטבע שאיתו הוא נולד – חופש.

שיעור 8

על המורה להכיר בהיות הילד – ילד, מי שאין בו את החכמה, ופרוסות בפניו כל הדרכים ללמוד אותה, ולהוות עבורו את הדרך שבה הוא ייבחר ללא כפייה, מתוך רצון אמיתי של הילד, כך שהילד ירגיש שהמורה לא רק מלמד אלא הוא משענת שבה הוא בחר להיתמך, והמורה רוצה לטובתו. על המורה לא ללמד את הילד דרך – עשה, אלא תחילה (עד גיל 12) דרך אל תעשה. הילד הוא זה שמכתיב את ההוראה, הוא זה ששולט בקצב, הוא זה שמכווין את המורה ע"פ דרישותיו. תפקידו של המורה זה לאפשר לו לשלוט, להיות כנוע לגחמותיו של הילד בכל הקשור להוראה. הדבר הראשון שיש ללמד את הילד זה לא מוסר, ערכים, או אמת, לא על מה יש לעשות, אלא על מה אין לעשות. להבטיח שהילד לא עושה טעויות, ורק לאחר שיגדל, בגיל 12 יש ללמדו מה יש לעשות. תפקידו של המורה, תחילה זה לא ללמדו חשבון, אלא לטפח בו את הסקרנות והרצון הטוב שיפיח בו את החשק ללמוד חשבון ולהגיע לסגולה.

שיעור 11

הרלטיביזם לימד את האדם שהכל יחסי, אין אמת אחת, אין מציאות אחת, כל אדם מביט בעולם באופן יחסי ומפרש אותו בהתאם. ועל כן, האדם שדורש ברלטיביזם הינו מי שדורש בידע מגוון ורחב תחומים כדי להכיר את כל הפרשנויות והדרכים בהם ניתן